

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno rigorozanta/rigorozantky:	Mgr. Sylvie Grulichová
Téma práce:	Traktát De alveo Bartola de Saxoferrato
Rozsah práce:	65 stran + přílohy (přibližně třetinu celkového objemu tvoří citace v poznámkách pod čarou)
Datum odevzdání práce:	2.4.2024

1. Aktuálnost (novost) tématu

Bartolovy spisy jsou v literatuře obecně málo popsány u nás i v zahraničí a spis De alveo je zásluhou autorky zpracován vůbec poprvé.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Vzhledem k tomu, že téma dosud nebylo vůbec vědecky zpracováno v odborné literatuře a autorka musela vycházet převážně ze samotného spisu, bylo téma značně náročné na zpracování. S ohledem na absenci překladu bylo též nutné text přeložit z latiny.

3. Formální a systematické členění práce

Práce je z hlediska systematiky přehledná a logicky utříděná. Přesto bych měl v tomto směru dvě výtky, z nichž první je zásadní z hlediska metodiky prezentace závěrů práce:

1. Analýza předmětného traktátu v kap. 5 není průběžně doprovázena kontextuálními citacemi z díla a chybí také celý latinský přepis díla, což velmi komplikuje práci oponenta při kontrole vstupu a výstupu. Čtenář je prakticky odkázán na tvrzení autorky ohledně interpretace i překladu původního textu, což z hlediska výstupu vědecké práce je nedostatek. Pokud tak např. autorka uvádí, že celé dílo začíná komentářem Gaiova fragmentu z Digest, pak v poznámce je uveden celý latinský text i překlad komentovaného Gaiova fragmentu (až nadbytečně podrobný), avšak chybí citace samotného Bartolova textu. Oponent musel proto složitě vyhledávat v digitálních repozitářích a zorientovávat se v textu, aby mohl ověřit autorčiny odkazy i překlad. Bartolův text by měl mít, s ohledem na zaměření celé práce na analýzu Bartolova díla, v poznámkách jednoznačně přednost před justiniánskými fragmenty. (viz níže)

Naopak, text je přetížen doslovnými citacemi běžně dostupných pramenů s překlady, které tvoří přibližně třetinu celkového objemu práce (bez příloh). Citáty běžně dostupných pramenů typu Digest, či Gaiových Institucí, přitom není třeba doslovně citovat v plném rozsahu, a to z podobných důvodů, jako se např. v platném právu při komentářích necitují celé pasáže právních předpisů, které jsou běžně dostupné a známé.

2. Poněkud nepřehledné je také pojetí Zdrojů (v příloze), kde je do jedné rubriky sloučena odborná literatura s prameny. Prameny jsou sice vytknuty ještě zvlášť, ale komplexní pojetí kapitoly Zdroje činí odlišení primární a sekundární literatury obtížným.

4. Vyjádření k práci

Rigorózní práce mgr. Grulichové je pozoruhodná tím, že zpřístupňuje odborné veřejnosti Bartolův traktát De alveo, který dosud nebyl do češtiny přeložen a nebyl ani podrobněji zkoumán v odborné literatuře. To nám přináší nový vhled do hodnocení institutu okupace klasického římského práva v pojetí komentátorské školy. Autorka se ve své práci probírá postupně Bartolovým traktátem, analyzuje a srovnává relevantní fragmenty, a to zejména ty, na které odkazuje původní text.

Práce má však dvě slabiny, které sice nesnižují celkový výsledek, nicméně které nelze při hodnocení rigorózní práce přehlédnout.

1. Chybějící latinský přepis. Jak již bylo uvedeno, práce obsahuje autorčiny závěry, citáty původních klasických textů, ale chybí samotný Bartolův text v originále (bylo možno přiložit alespoň k českému překladu), což velmi komplikuje jednak kontrolu autorčiných závěrů a překladů a dále pak přímou komparaci původních fragmentů a Bartolových parafrází, což by mohlo být užitečné pro další autory. Uvádění původního znění je při komparativní metodě klíčové. Nebyl by nezbytný kompletní přepis celého textu (ačkoli by k českému překladu byl vhodný), ale metodicky nutné jsou alespoň relevantní fragmenty v poznámkách pod čarou pro podporu autorčiných tvrzení. Pro ilustraci problému: v kap. 5.2.1.3 autorka začíná slovy: „Nejprve se Bartolus zabývá tím, kdo může být z pohledu formae substantialis považován za člověka a kdo nikoli.“ Chybí ale citace původního Bartolova textu, takže není možné ověřit správnost překladu autorkou tvrzeného slova „člověk“, resp. jeho kontext. Autorka pokračuje: „Právě k tímto [překlep v textu] Bartolus pojí jediný odkaz na pramen kánonického práva, a to na Clementinae, které obsahuje Corpus iuris canonici“, přičemž opět není citován Bartolus, ale pouze Corpus iuris canonici. V dalším odstavci autorka pokračuje: „Pokud někoho stihne od narození taková zdravotní indispozice, že nevypadá jako člověk, dle Bartola právo presumuje, že jím není.“ Autorka ale v poznámce pod čarou necituje příslušnou pasáž Bartola, jak by bylo možné očekávat, nýbrž dílo moderního autora P. Bonfanteho.

Neúměrně v tomto světle působí množství a rozsah překladů justiniánských fragmentů v poznámkách pod čarou, kdy by stačilo citování inskripcí, jak je v odborné literatuře obvyklé. Plná citace se hodí pouze při jazykové analýze určitého místa.

2. Kvalita některých překladů původních fragmentů z justiniánské kodifikace stylisticky značně kulhá, což je často důsledkem otrockého překladu, který je však v češtině nesrozumitelný, nebo značně neelegantní. Např.: pozn. č. 129: „... Jako bylo považováno Marcianem, tak tedy je považováno za dovršených 14 let.“, pozn. č. 128: „Na závěr se tento text se věnuje tomu, co říká nařízení, tedy že moc něco učinit na začátku své řízení, jak se rozeznává začátek. Tento zákon zastává názor, že se rozeznává na začátku před polovinou vlastního řízení, tedy kdykoli před polovinou ... Plně o tom hovořím ...“, pozn. č. 171: „Nejdříve však vymezujeme dvou druhů. Jednoho těch věcí, které jsou, další těch, které jsou vnímány...“, pozn. č. 40: „Pokud byla řeka po nějakém čase navracena k původnímu řečišti, to nové řečiště připadne tomu, kdo drží půdu při břehu. Pokud nicméně nové obsadilo celý pozemek někoho, pokud se následně řeka navrátila k původnímu řečišti, nemůže rozumně náležet tomu, kterému patřil, protože onen pozemek, který existoval, zanikl,...“ a další, např. v pozn. č. 45, 134, 148 ad.

Navzdory uvedenému je třeba uzavřít, že celkově autorka odvedla dobrou a záslužnou práci. Ocenit je znovu především již samotný záměr autorky věnovat se málo známému spisu z období recepcce. Lze doufat, že i další části Tiberiady se dočkají překladu a zpracování, aby alespoň pokud jde o tuto úzkou část nabývání vlastnictví bylo poznání Bartolova díla lépe přístupné pro hlubší analýzu.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Autorka splnila cíle, které si vytkla v úvodu.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Dle protokolu Turnitin je podobnost 16%, celkově 30%. Převážná většina podobností je ale způsobena citacemi samotného Bartolova díla, nebo dalších pramenů římského práva.

	V textu ovšem není uvedeno, kdo je autorem překladů latiny, a to jak samotného traktátu De alveo, tak překladů Digest. Oponent ovšem předpokládá, že pravděpodobně samotná autorka.
Logická stavba práce	Práce je přehledně členěna na historický kontext, stručnou biografii autora a samotnou analýzu díla.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Autorka spoléhá převážně na vlastní text analyzovaného díla, pravděpodobně vlastní překlad a vlastní interpretaci textu. To je způsobeno dílem tím, že traktát nebyl dosud ani přeložen do češtiny, ani nebylo dosud podrobněji jinde analyzováno.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Analýza je dosti podrobná a její závěry přesvědčivě vyargumentované.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	grafické prvky nejsou obsaženy
Jazyková a stylistická úroveň	Slabinou celé práce jsou některé stylisticky nevhodné až nesrozumitelné formulace při překladu latiny, zejména pak fragmentů Digest, viz výše.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Práci doporučuji k obhajobě.
---	------------------------------

V Praze dne 3. června 2024

prof. JUDr. Petr Bělovský, Dr.
oponent